

No: 645 – Menş e Adı

SULTANDAĞ I GILLİ KİRAZI

Tescil Ettiren

SULTANDAĞ I KAYMAKAMLIĞ I

Bu coğrafi iş aret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 18.10.2018 tarihinden itibaren korunmak üzere 08.01.2021 tarihinde tescil edilmiştir.

Tescil No	: 645
Tescil Tarihi	: 08.01.2021
Başvuru No	: C2018/194
Başvuru Tarihi	: 18.10.2018
Coğrafi İşaretin Adı	: Sultandağı Gıllı Kirazı
Ürün / Ürün Grubu	: Kiraz / İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar
Coğrafi İşaretin Türü	: Menşe adı
Tescil Ettiren	: Sultandağı Kaymakamlığı
Tescil Ettirenin Adresi	: Pazaraltı Mah. Atatürk Cad. Sultandağı AFYONKARAHİSAR
Coğrafi Sınırı	: Afyonkarahisar ili Sultandağı ve Çay ilçeleri
Kullanım Biçimi	: Sultandağı Gıllı Kirazı ibaresi ve menşe adı amblemi, ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde yer alır. Sultandağı Gıllı Kirazı ibaresi ve menşe adı amblemi, ürünün kendisi veya ambalajının üzerinde kullanılmadığında, işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulur.

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Sultandağı Gıllı Kirazı; Latince tür adı *Prunus avium* L. olan “Gıllı” kiraz çeşidi kullanılarak üretilir. Sultandağı Gıllı Kirazının belirtilen coğrafi sınırdaki ilk olarak yetiştirilmesi 1940’lı yıllara dayanır. Belirtilen coğrafi alanda 1980’li yıllardan itibaren tamamen ticarete konu olacak şekilde kapama bahçeler şeklinde yetiştiriciliği devam etmektedir. Verilen coğrafi sınırla ünü ve bilinirliği bulunan Sultandağı Gıllı Kirazı bölgesinin ihracata konu tarım ürünleri arasında yer alır.

Gıda endüstrisi için işlemeye uygun bir çeşit olması, çekirdeğinin meyve etinden kolay ayrılması, meyve eti renginin koyu kırmızı-siyah renkte olması gibi istenilen renk özellikleri ile gıdalarda renklendirici olarak kullanılması bu kirazın başlıca karakteristik özellikleri arasındadır. Sultandağı Gıllı Kirazı özellikle istenilen renk ve tat özellikleri sebebiyle taze ya da dondurulmuş ürün olarak ticarete konu edilir.

İklim özellikleri: Afyonkarahisar ilinin doğusunda yer alan Çay ve Sultandağı ilçeleri; İç Batı Ege Bölgesi olarak nitelendirilen yörenin tam merkezinde ve sırasıyla 1050 m ve 1002 m rakımda bulunur. Karasal iklim özelliği olan yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve kar yağışlı olsa da bölgedeki Eber ve Akşehir göllerinin buharlaşma ve nemlendirme etkisiyle ortaya çıkan mikro-klima etkisi ile kışları karasal iklime göre daha yumuşak ve yazları ise kirazın olgunlaşma dönemindeki sıcaklarda meyvenin su kaybının minimum düzeyde kalmasını, asiditesinin normal, şeker oranının ise istenilen düzeyde kalmasına yardımcı olmakta ve bölgede üretilen kirazlarda kendine has renk, tat ve iriliğin oluşumunu sağlar. Kiraz bahçelerinin kurulu olduğu araziler Sultandağı etekleri ile Eber ve Akşehir gölleri arasındaki ovada yaygınlaşmış olup, yamaç ve düze yakın araziler üzerinde tesis edilmişlerdir. Meyve olgunlaşma döneminde belirtilen coğrafi sınırın ikliminin yağışsız olması, meyvedeki çatlama oranının %3’ün altında kalmasını sağlar. Kirazın düzenli ve dengeli güneşlenme ihtiyacı olduğundan, verilen coğrafi sınırın özellikle doğu-batı yönlerinin açık olması, bölgedeki kiraz bahçelerinin rüzgâr ve güneşlenme ihtiyacının dengeli bir şekilde karşılanmasını sağlar. Ayrıca Sultandağı Gıllı Kirazının yetiştirildiği coğrafi sınırın iklim ve coğrafi özelliklerine iyi adaptasyon sağlamış olmasının ilkbahar geç donlarından etkilenmemesinde önemli bir rolü bulunur.

Toprak yapısı: Ürünün yetiştirildiği coğrafi sınır, etkili kök derinliğinde ve genel itibarıyla kumlu killi, kalan alanlar ise tınlı toprak yapısındadır. Toprak yapısının genelinin tınlı yapıda olması kiraz ağacının en önemli isteği vejetasyon dönemindeki nem ihtiyacını ve optimum toprak sıcaklığını ideal ölçülerde tutar.

Sultandağı Gıllı Kirazı genellikle nisan ayının ikinci haftası ile mayıs ayını ilk haftası arasında çiçeklenme dönemini geçirir. Çeşit özelliğinden kaynaklanan erken verim verme kabiliyetindedir. Hasat tarihi ise haziran ayıdır. Meyve eti rengi koyu kırmızı-siyah renkte, meyve eti ağırlığı 6-7,5 gram, meyve eni 20-23 mm, suda çözünabilir kuru madde en az % 20’dir. Meyve şekli yuvarlak ve meyve eti orta sertliktedir. Meyvedeki çatlama oranı en çok %3’tür. Mevsimsel şartlar, kirazın olgunluk durumu ve yetiştirme koşullarına bağlı olarak bu değerler değişkenlik gösterebilir.

Üretim Metodu:

Sultandağı Gıllı Kirazı Yetiştiriciliği ve Üretim Aşamaları

Fidan Temini ve Dikimi: Yetiştiricilik yapılacak alan ekosistemine uygun anaç/çeşit kombinasyonu belirlenir. Temin edilecek fidanların sertifikalı olmalarına özen gösterilir. Genellikle sonbahar ayları, az da olsa ilkbahar aylarında dikim tercih edilir. Dikim öncesinde fidanlarda kök tuvaleti yapılmalı, fidanlar aşu parselinden

söküldükleri derinlikte dikilmelidir. Dikimi yapılacak alanın ekolojik koşulları da dikkate alınarak; uygun anaçlar üzerine göz aşısı veya kalem aşısı yapılarak üretim yapılır. Anaç olarak kuş kirazı, klon anaç vb. anaçlar kullanılır. Sultandağı ve Çay ilçelerinde dikimler ekim ayı sonu yaprak dökümü ile başlar. Nisan ayı ortalarına kadar mevsimsel şartlara bağlı olarak devam eder. Dikimden sonra fidanlara mutlaka can suyu verilmelidir.

Budama: Klasik kiraz anaç çeşitlerinde genellikle goble (yuvarlaklaştırma) terbiye sistemi uygulanırken, yarı bodur kiraz çeşitlerinde piramit şekil verme yapılır. Budama ve terbiye, erkencilik, verim ve kalite açısından önemlidir. Kiraz çeşitleri genellikle dikine büyüyen bir taç oluşturduğundan, merkezi lider sistemi tercih edilmelidir. Söz konusu sistemde; ilk dikimden sonra kamçı halindeki fidanların topraktan 75-85 cm yükseklikteki tepe kısımları kesilir. İlkbaharda gözler kabarmaya başladıktan sonra uçlarda 2 tomurcuk bırakılarak bunların altındaki 5-6 tomurcuk koparılır. Bu uygulama ile oluşacak sürgünlerin liderle rekabeti azaltılmış olur. Gözler sürüp sürgünler 7-10 cm uzunluğa geldikten sonra topraktan 45-50 cm yukarıda değişik yönlerde bakan genellikle 4-5 dal seçilerek gövde ile 80° - 90° açı yapacak şekilde dal açıları genişletilir. Bu sayede dal üzerinde erken meyve oluşumu teşvik edilmiş olur. Uçta bırakılan iki tomurcuktan zayıf gelişen sürgün bırakılarak, diğeri çıkartılır. Bu şekilde ilk kat oluşturulur. Sonraki yıllarda aynı işlem tekrarlanarak toplam 4-5 kat ve 17-21 yan dal oluşana kadar bu işleme devam edilir. Kışın çok soğuk geçtiği dönemlerde budama zamanının geciktirilmesi tercih edilir. Budama sırasında kullanılan alet ve ekipman, bir ağaçtan diğerine geçerken mutlaka dezenfekte edilmelidir.

Toprak İşleme, Sulama ve Gübreleme: Bu işlemler toprağın havalandırılması, yabancı ot mücadelesi, yağışlardan ve sulama suyundan en iyi şekilde faydalanmak için ilkbahar ve sonbahar aylarında yapılmalıdır. Doğru bir sulama bahçedeki ağaçların sağlığı ve verimi açısından çok önemli olup, aşırı sulama kök gelişiminin yavaşlamasına ve diğer bazı olumsuz sonuçlara neden olur. Ayrıca aşırı sulama; aşırı vegetatif gelişime neden olmakta, gerektiğinden az yapılan sulama ise bitkinin kuraklık stresine girmesine, dolayısıyla da fotosentezinin azalmasına neden olur. Bu nedenle modern sulama sistemlerinden olan damla sulama sistemi, Sultandağı Gıllı Kirazı için ideal bir sistemdir. Mini spring ve salma sulamanın yapıldığı bahçelerde ise ağaçların kök boğazı ve çevresine su temas etmemelidir. Kurak giden yıllarda çiçeklenme döneminde toprağın yeterince nemli tutulması gereklidir. Hasattan hemen önce verilen su meyve iriliğini olumlu olarak etkilese de; meyve eti sertliği, tat ve raf ömrü ayrıca bitki sağlığını olumsuz etkileyebileceğinden dolayı tercih edilmemelidir. Hasat sonrası sulama ise, yeni oluşan çiçek gözlerinin gelişimi için faydalıdır. Gübre uygulamalarında toprak analizi sonuçları gözetilmeli, iki yılda bir dekara 2-3 ton yanmış ahır gübresi uygulanmalı, fosforlu ve potasyumlu gübreler sonbaharda uygulanmalı, azotlu gübrelerin birinci uygulaması ilkbaharda, ikinci uygulaması çiçek dökümü sonrası, son uygulaması ise hasatta yapılmalıdır. Yaprak gübreleri; bitki besin elementi noksanlıklarına göre en az 2-3 defa kullanılmalıdır.

Zirai Mücadele: Çay ve Sultandağı ilçelerinin meyve üretim sahalarını kapsayacak şekilde entegre mücadele yöntemleri uygulanır. Meteorolojik veriler neticesinde hastalık ve zararlılarının ekonomik eşik değerini aştığı dönem belirlenerek zamanında doğru mücadele yapılması amaçlanır. Ayrıca biyolojik mücadele yöntemlerinden cezbedici tuzak ve feromon kullanımıyla spesifik zararlılardan örneğin kiraz sinekleri ile uygun mücadele dönemi tespit edilerek, etkin zararlı mücadelesi yapılır.

Hasat: Erkenci bir çeşitten üretilen Sultandağı Gıllı Kirazının hasat edilmesi genel olarak haziran ayı içerisinde gerçekleştirilir. Sultandağı Gıllı Kirazı kendine özgü renk, irilik, tat ve olgunluğa ulaştığında elle saplı olarak, fazla büyük olmayan taşıma kaplarına toplanarak hasat edilir.

Denetleme:

Denetimler, Sultandağı Kaymakamlığı ve Sultandağı İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü koordinatörlüğünde; Sultandağı İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, Çay Ticaret ve Sanayi Odası ve Sultandağı Ziraat Odasından birer üyenin katılımıyla en az 3 kişiden oluşan denetim mercii tarafından gerçekleştirilir.

Denetimler yılda en az bir kere yapılır. Şikâyet üzerine veya gerekli görülen hallerde ayrıca denetim yapılabilir. Yapılan denetimler; 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu uyarınca raporlanarak her yıl düzenli olarak Sultandağı Kaymakamlığı tarafından Türk Patent ve Marka Kurumuna sunulur.

Denetim mercii, Sultandağı Gıllı Kirazı coğrafi işareti kullanım biçiminin uygunluğunu ve üretim metodu bölümünde belirtilen kriterlere (yetiştirme teknikleri ve hasat) uygun olarak üretim yapıp yapılmadığını kontrol eder. Denetim esnasında tespit edilen uygunsuzluklar ile alınması gerekli tedbirler denetlenen ilgili kişi, kurum veya kuruluşu bildirilir.

Denetim mercii, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren, hakların korunmasında hukuki süreçleri yürütür.